

บทคัดย่อ

โครงการสร้างความสัมพันธ์ของคนกลุ่มต่างๆผ่านประวัติศาสตร์ชุมชนตำบลปากน้ำ อำเภอละงู จังหวัดสตูล เกิดจากคนกลุ่มหนึ่งที่เรียกกลุ่มตนเองว่า “คณะทำงานขับเคลื่อนปากน้ำน้อย”(คคปน.) ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ทำงานด้วยจิตอาสา ปรารถนาที่จะเห็นชุมชนตำบลปากน้ำมีความรัก ความกลมเกลียว มีความสมานสามัคคีเพื่อให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ร่วมคิด ร่วมทำ สร้างสรรค์สิ่งดีๆแก่ชุมชนเหมือนผู้คนในอดีต แต่เนื่องจากวันเวลา และสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไป เมื่อความเจริญในยุคโลกาภิวัตน์ หรือทุนนิยมที่มุ่งวัตถุเข้ามาแทนที่ ทำให้ความสัมพันธ์ที่แนบแน่นในอดีต กลับเหินห่างและเริ่มจางหายมากขึ้นตามลำดับ ด้วยสาเหตุ ความขัดแย้งในการแย่งชิงทรัพยากรหรือผลประโยชน์ ขัดแย้งกันทางการเมือง มีความเห็นต่างในด้านศาสนา และการยึดผลประโยชน์ตนเองและพรรคพวก ประกอบกับนโยบายการพัฒนาของรัฐที่ลงในพื้นที่ปากน้ำ ทั้งการสร้างท่าเรือน้ำลึกปากบารา แลนบริดจ์ รถไฟรางคู่ และโครงการอื่นๆอีกมากที่จะสร้างผลกระทบต่อพื้นที่ ทรัพยากรและวิถีชีวิตของชุมชน จึงเกิดความเห็นต่างที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มคนที่สนับสนุนและกลุ่มคนที่คัดค้าน คณะขับเคลื่อนปากน้ำน้อย(คคปน.) เห็นว่า ประวัติศาสตร์และสายสัมพันธ์ในอดีตจะเป็นช่องทางหนึ่งในการแก้ปัญหาความขัดแย้งเหล่านี้ มาสู่ความสามัคคี ปรองดอง และสามารถสร้างการขับเคลื่อนในการพัฒนาชุมชนให้ก้าวหน้าต่อไป จึงจัดทำโครงการนี้ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของชุมชนตำบลปากน้ำ โดยผ่านประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน บุคคลสำคัญ บทเรียน ความภาคภูมิใจและความเศร้าโศกของชนชนตำบลปากน้ำ แล้วนำความรู้ด้านประวัติศาสตร์ดังกล่าวมาสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน

พร้อมกับสร้าง

ความสัมพันธ์ระหว่างกันเพื่อพัฒนาชุมชนตำบลปากน้ำต่อไป

ในการการศึกษาวิจัย เริ่มต้นจาก การขอข้อมูลทางประวัติศาสตร์ผ่านหน่วยงานและกลุ่มต่างๆ ผ่านการศึกษา ทบทวนหนังสือ เอกสารทางประวัติศาสตร์ที่ถูกบันทึกของบุคคลในอดีต ขั้นตอนที่สอง ใช้การสัมภาษณ์ สอบถามข้อมูลจากผู้รู้ รวมทั้งผู้อาวุโสที่มีอยู่ในชุมชน แล้วลงพื้นที่จริง สัมภาษณ์ รวบรวมหลักฐาน ทางโบราณคดี หลังจากนั้น รวบรวมข้อมูลที่ได้มาสรุป วิเคราะห์ จัดทำเป็นเอกสาร แล้วจัดเวทีชำระประวัติศาสตร์ ให้เกิดการตรวจสอบความถูกต้อง เชื่อมโยง โดยผู้รู้ ผู้อาวุโส ร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิทางประวัติศาสตร์ และทีมวิจัย พร้อมกับรับฟังข้อเสนอแนะเพื่อใช้ในการพัฒนาปรับปรุงต่อไป เมื่อได้ข้อมูลความรู้ทางประวัติศาสตร์ จึงมีการประชุมหาแนวทางในการใช้ประโยชน์จากความรู้ดังกล่าว โดยมีการ

สร้างการเรียนรู้ผ่านการแลกเปลี่ยนของคนในชุมชน และจัดค่ายย้อนรอยประวัติศาสตร์ซึ่งมี
คณะวิจัย ตัวแทนชุมชน นักเรียนและเยาวชนย้อนรอยประวัติศาสตร์ การเดินทางไปตาม
เส้นทางและสถานที่สำคัญๆในอดีต ขั้นตอนที่สำคัญอย่างมากคือ การจัดงานวันรวมพี่น้อง
เครือญาติ “เราคือพี่น้องกัน” เป็นการสร้างเวทีนำเสนอผลการศึกษาวิจัยและเปิดโอกาสต้น
ตระกูลต่างๆมาบอกเล่าประวัติศาสตร์ ที่มา สายสัมพันธ์เครือญาติในอดีตจนถึงปัจจุบัน และ
เป็นการปิดโครงการวิจัยในคราวเดียวกันนี้ด้วย

ผลการศึกษาพบว่า ผู้คนในชุมชนตำบลปากน้ำ ซึ่งประกอบด้วย 7 หมู่บ้านมี
ประวัติศาสตร์ที่ความเป็นมายาวนานตั้งแต่อดีต ผู้คนในชุมชนตำบลปากน้ำมีองค์ความรู้ทาง
ประวัติศาสตร์ที่ผ่านการตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐานก่อนสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง
บรรพบุรุษดั้งเดิมมีเชื้อสายมาจากประเทศอินโดนีเซีย และหลังจากนั้นมีตระกูลณเรเสน ศรี
เกื้อ จากจังหวัดสงขลาและพัทลุง อพยพมาตั้งถิ่นฐาน และแต่งงานกับตระกูลปากบาราซึ่งมีอยู่
เดิม แล้วมีลูก มีหลานเป็นตระกูลต่างมากกว่ายี่สิบตระกูล มีบุคคลสำคัญเป็นแบบอย่าง
ทางด้านการศึกษา การเมือง การปกครอง ในแต่ละชุมชน หมู่บ้านมีเรื่องราวที่เป็นความ
ภาคภูมิใจและความเศร้าใจอันเป็นเรื่องราวที่ประทับใจร่วมกันและเป็นบทเรียนที่ควรศึกษาเพื่อ
เป็นแนวทางในการอยู่ร่วมกันอย่างสุขสันต์ ในอนาคต

ในการดำเนินงานพบว่า กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสร้าง
ความสัมพันธ์ที่กลับคืนมาใหม่ หลังจากที่ในอดีตที่ชุมชนเคยมีขัดแย้งกัน สร้างพื้นที่และ
โอกาสให้แก่คนในชุมชนได้พบปะแลกเปลี่ยนและบอกเล่าเรื่องราวในอดีต รวมทั้งประวัติศาสตร์
เรื่องราวต่างๆที่มีผู้คนจำนวนมากไม่รู้หรือลางเลือนไปจากชีวิตของเขาในปัจจุบัน
กระบวนการวิจัยทำให้คนในชุมชนได้เรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นธรรมชาติ ไม่ได้เป็นเรื่องยุ่งยาก ซึ่ง
ปกติผู้เฒ่า ผู้แก่ก็จะบอกเล่าแก่ ถ่ายทอดแก่ลูกหลานอยู่แล้ว การค้นพบเรื่องราวในอดีต จึง
เป็นการจุดประกายให้ชุมชนกลับมาสนใจและศึกษา สืบทอดให้แก่ลูกหลานของเขาสืบไป ซึ่งสิ่ง
นี้เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนที่ควรปกป้องและรักษาสืบไป

ยังค้นพบอีกว่าการจัดกิจกรรมเวทีรวมญาติ หรือ กิจกรรม เรือพี่น้องกัน ทำให้เกิด
พื้นที่และโอกาสในการได้มานั่งบอกเล่าเรื่องราวในอดีตและที่มาของบรรพบุรุษตระกูลต่างๆ
เกิดความรู้ใกล้ชิดที่มีความเป็นญาติพี่น้องอย่างแท้จริง ทำให้รู้สึกความเห็นอกเห็นใจ ในการ
ช่วยเหลือร่วมมือในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้มีความก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น และข้อมูลที่ได้จาก
ประวัติศาสตร์ ครั้งนี้สามารถขับเคลื่อนการเรียนรู้ร่วมกันของนักเรียน ครู เยาวชนและ กลุ่ม

ต่างๆที่มีอยู่ในตำบลปากน้ำ

จนสามารถสร้างการขับเคลื่อนการพัฒนาในรูปแบบของโครงการ
ต่างๆอย่างเป็นรูปธรรม